

Forum for praksislærere

En arena for læring som styrker rollen
som lærerutdanner og veileder?

UiT / NORGES ARKTISKE
UNIVERSITET

ProTed

Senter for fremragende
lærerutdanning

Foto: Knut Riise

«**Ensomme svaler...**» (Munthe & Ohnstad, 2008)

«Ny som praksislærer...» (Nilssen, 2014)

Stortingsmelding nr. 11 (2008-2009)
Kunnskapsdepartementet 2010b, 2010c

Universitetsprosjektet (Vedeler, 2013. Olsen, 2014)

Gruppeintervju m. praksislærerne våren -13

Kunnskapssyn og metodologi

Formål

Formålet er å etablere og utvikle forum for praksislærere ved to skoler for å:

- 1) **Å skape en arena** der praksislærerne kan dele sine spørsmål, erfaringer og kunnskap om praksis med mål om forbedret praksis.
- 2) **Utvikle kunnskap og forståelse om praksis** ved å fremme refleksjon som skaper læring gjennom samtaler der både teori og praksis skal ha plass
- 3) **Bidra med en struktur** for hvordan et praksisforum kan se ut
 - ✓ Både innhold og struktur blir til i et samarbeid med alle deltakerne
 - ✓ Systematisk, organisasjonsnivå
- 4) Undersøke om etablering av et forum for praksislærere kan **styrke identiteten som lærerutdannere** og bidra til å møte de utfordringene praksislærerne opplever.

Studie 1

– Hvordan fremme refleksjon om praksis i et forum for praksislærere?

Metode:

- Gruppeintervju
- Lydopptak og transkribering av møter i praksisforum
- Logg, notater, møtereferater

Deltakere:

- Skolens praksislærere
- Forsker og praksislærer
- Rektor

Varighet:

- Første intervju våren-13.
- Undersøkelsen avsluttet våren-16.
- 2 intervju
- 6 møter

Teoretiske

begrep:

- Praksisfellesskap
- Refleksjon
- Dialog
- Aksjonsforskning

Hva setter i gang refleksjon om praksis?

TEMA	YTRINGER SOM FÅR SVAR	MØTEFORM
* Praksisfortellinger * Metoder i veiledning * Retningsgivende dokumenter for praksis utformet av lærerutdanningen	* Spørsmål – «Dette lurer jeg på» * Erfaringsdeling - «Slik gjorde jeg det» * Teori – «Dette har jeg lest» * Frustrasjon og utfordringer - «Dette er vanskelig»	* Møteledelse * Antall deltakere * Møterom

Der ideer og meninger møtes (Skagen, 2001)
Bygge på - Motstand – Undring,
gjennom spørsmål, andre fortellinger,
oppfordringer, uenighet.

Samtalene i praksisforum bar preg av en hyggelig tone. Ingen eksempler på at noen brukte spørsmål som «våpen», snakket person i stedet for sak eller latterliggjorde hverandre. Ikke «enetaler» der deltakerne prøvde å overbevise hverandre om at det de sier er riktig (jfr Svare, 2006). Likevel fant jeg tre faktorer som kan hemme eller hindre refleksjonen i samtalene:

Hva kan hemme eller hindre refleksjonen om praksis?		
TID	MØTELEDELSE	YTRINGER UTEN SVAR
* Lengden på møtene «...Unnskyld at jeg avbryter. Det er bare ett minutt til møtet starter. Vi må gå nå.»	* Når møteleder stopper en tankerekke (for å sørge for at alle får taletid) «..En fin start ja. En spennende diskusjon i grunn. Men vi må videre dessverre. Anne, hvordan hadde du det i første del av praksisperioden?»	* Fortellinger som står «alene»

Ingen bro mellom fortellingene (Gjems, 2007)
 Stor vilje til å støtte hverandre og lytte, men ikke gjenstand for ytterligere «granskning»

Studie 2

-Hvordan kan etablering av praksisforum bidra til å styrke praksislærereens rolle som lærerutdanner?

Metode:

- Gruppeintervju
- Enkeltintervju
- Lydopptak og transkribering av møter i praksisforum
- Logg, notater, møtereferater

Deltakere:

- Skolens praksislærere
- Forsker og praksislærer
- Rektor

- UIT
- v/lærerutdanningen

Varighet:

- Første gruppeintervju våren-13.
- Undersøkelsen avsluttet våren-16.

- 4 intervju
- 9 interne møter
- 3 med UIT

Teoretiske

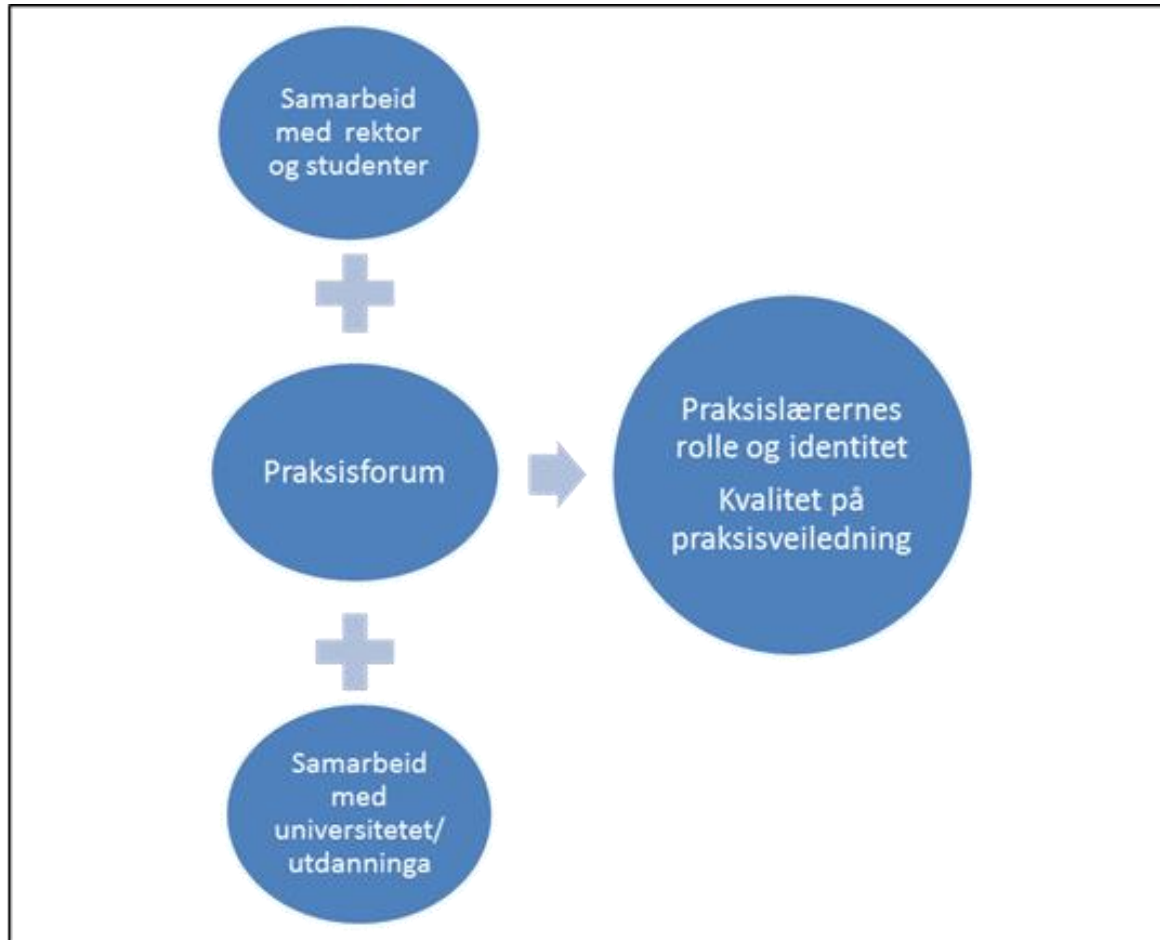
begrep:

- Praksisfellesskap
- Lærerprofesjonalitet
- Identitet som lærerutdanner

- Aksjonsforskning

Praksisforum

Funn sett i lys av Wengers teori om Praksisfellesskap:

Gjensidig engasjement

- *Fra offer til aktør
- *Kollektivt ansvar for studenter i praksis

Felles virksomhet

- *Systematisk samarbeid
- *Organisatorisk struktur
- *Legitimitet, plass i organisasjonen

Utvikling av felles repertoar

- *Kunnskapsdeling og dialog
- *Kritisk blikk på egen virksomhet gjennom felles drøftinger
- *Felles forståelse for arbeidsoppgaver
- *Prøve ut veiledningsmetoder i lag

Klokere sammen

«Det e veldig godt og greit å være et team av praksislærere, så du ikke er helt alene. Man blir litt klokere og litt tryggere i rollen når vi får pratet i lag».

Praksislærer Gunn, intervju 11.01.16

! Når læring er målet...

INNHold

Tema for samtalen som bidrar til utvikling av praksis

- * Praktisk tilrettelegging
- * Case
- * Veiledningsmetoder, utprøving
- * Erfaringsdeling
- * Retningsgivende dokumenter/teori

ORGANISERING

Struktur som støtter opp om lærende møter

- * Tid/tidspunkt
- * Rom
- * Møteledelse
- * Involvering skolens ledelse/lærerutd.

SAMTALEN

Der ideer og meninger møtes og alle har like stort ansvar for å bringe inn noe nytt

- * Offer vs aktør (jfr Tiller, 2013)
- * 'Fremmed tale' (jfr Bakhtin)
- * Ytringer
 - med og uten svar (jfr Bakhtin)
- * Tillit-Åpenhet-Å tørre dele (Svare, 2006)
- * Det flerstemmige (Dysthe, 1995)

Deltakernes
motivasjon og vilje til å
få til lærende møter
(Svare, 2006)

! Når ønsket er å bidra med ny kunnskap og forbedret praksis...

DEN PERSONLIGE DIMENSJONEN

Fellesskap – ikke ensomhet

Meningsfulle møter

Endring i egen praksis

Stolthet?

DEN PROFESJONELLE DIMENSJONEN

Utvikling av rutiner, verktøy og språk (jfr. Wenger, 2008) til støtte i sitt virke som praksislærere.

Forbedret forståelse av praksis og egen rolle bl.a. gjennom blant annet kritisk og konstruktiv vurdering av førende dokumenter for praksis?

DEN POLITISKE DIMENSJONEN

Praksislærerens vilkår som lærerutdanner styrkes og blir en ressurs i organisasjonen.

En struktur for samarbeid initiert og utviklet av lærerne selv.

Som universitetsskole: Fra følelsen av å være marginale deltakere i lærerutdanningen, til å ha en stemme som kommer til uttrykk og bringes videre inn til lærerutdannings-institusjonen.

Dimensjoner ved aksjonsforskning hentet fra Noffke (2009)

«Det e' jo vi som e' praksisfeltet!»

Vi spør oss:

Hvis praksisforum skal være en arena som skal styrke alle praksislæreres veilederkompetanse og vilkår som lærerutdannere, hva kreves av..

- 1) lærerutdanningen
 - 2) praksisskolene og dens ledelse
 - 3) praksislærerne
- ...for å få dette til?

Kilder:

- Bakhtin, M (1984) *Problem of Dostoevsky's poetics*. Redigert og oversatt av Caryl Emerson. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Bakhtin, M (1991) *Dialogic imagination: Four essays by M.M. Bakhtin*. Oversatt av C.Emerson & M. Holquist. Austin, University of Texas.
- Bakhtin, M (2005) *Spørsmål om talegenrane*. Oversatt og med etterord av Rasmus T. Slaatelid. Oslo. Ariadne Pensumtjenesten A/S
- Carr, W. & Kemmis, S. (1986) *Becoming critical – education, knowledge and action research*. Deakin University Press
- Carr, W. & Kemmis, S (2005) Staying critical. Educational. *Action Research* 13 (3), 347-357
- Carroll, D (2005). Learning through interactive talk: A school-based mentor teacher study group as a context for professional learning. *Teaching and Teacher Education* 21 (8) s. 457-473
- Dysthe, O (1995) *Det flerstemmige klasserommet*. Gyldendal/Ad Notam
- Dysthe, O (red) (1999) *The dialogical perspective and Bakhtin – conference report*. Universitetet i Bergen
- Dysthe, O (red) 2001. *Dialog, samspel og læring*. Abstrakt forlag AS
- Dysthe, O (2005) Ulike syn på dialog. I K.Skagen m.fl. *Festskrift for Tom Tiller*. Oplandske Bokforlag
- Dysthe, O og Igland, M (2001) Mikhael Bakhtin og sosiokulturell teori. I O.Dysthe (red) *Dialog, samspel og læring*, 107-129. Abstrakt forlag.
- Feimann-Nemser, S. (2011). From preparation to practice: Designing a continuum to strengthen and sustain teaching. *Teachers College Record*, 103 (6), s. 1013-1055

- Gjems, I (2007) Meningsskaping i veiledning. I T.Krokmark og K. Åberg (red). *Veiledning i pedagogisk arbeid*, 153-168. Bergen. Fagbokforlaget
- Hargreaves, A (1996) *Lærerarbeid og skolekultur – læreryrkets forandring i en postmoderne tidsalder*. Ad Notam Gyldendal
- Hoel, T. L (2000) Forskning i egen klasserom. Noen praktisk-metodiske dilemma av etisk karakter. *Nordisk pedagogik* 20 (3), 160-170
- Kunnskapsdepartementet (2010b) Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningen 1.-7. trinn
- Kunnskapsdepartementet (2010c) Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningen 5.-10.trinn
- Munthe, E. og Ohnstad, F.O (2008) Ensomme svaler? En studie av praksisskolelærernes rapportering om identitet, kollektivitet og gjennomføring av praksisopplæringsperioder. I *Norsk Pedagogisk tidsskrift* 92 (6), 471-485
- Nilssen, V (2009) Lærer og øvingslærer – om utvikling av dobbel yrkesidentitet. I *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* 3/2009, s. 135-146
- Nilssen, V (2010) *Praksislæreren*. Oslo. Universitetsforlaget.
- Nilssen, V (2014) Ny som praksislærer – motivasjon, inspirasjon og frustrasjon. *FoU i praksis* (2)
- Nilssen, V og Klemp, T (2014)
- Noffke, S (2009) Revisiting the Professional, Personal and Political Dimensions of Action Research. I S.Noffke & B. Somekh (ed). *The SAGE handbook of educational action research*, 6-23. Los Angeles. Sage
- Olsen, R (2014) *Når praksislæreren og studentene skal samarbeide om FoU-arbeid i praksisfeltet: I hvilken grad opplever praksislærerne seg som integrert i den nye forskningsbaserte grunnskolelærerutdanningen?* Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet, fakultetet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning. Tromsø

- Skagen, K (2001). Veiledningssamtaler i bakhtinske perspektiv. I O.Dysthe (red). *Dialog, samspel og læring*, 1997-218. Abstrakt Forlag
- Somekh, B (2006) *Action Research a methodology for change and development*. Open University Press.
- Stortingsmelding nr. 11 (2008-2009) Læreren. Rolla og utdanningen. Kunnskapsdepartementet.
- Svare, H (2006) *Den gode samtalen. Kunsten å skape dialog*. Oslo. Pax Forlag A/S
- Søndena, K (2004) *Kraftfull refleksjon i lærarutdanninga*. Oslo. Abstrakt forlag AS
- Søndena, K (2007) Refleksjonen, dialogen og demokratiet. I T. Kroksmark og K. Åberg (red) *Veiledning i pedagogisk arbeid*, 2010-220. Bergen. Fagbokforlaget
- Vedeler, G.W. (2013) *Universitetsskoleprosjektet i Tromsø. Oppsummering 2010-2013. Innspill til veien videre*. Universitetet i Tromsø – Norges Arktiske Universitet
- Vygotsky, L.S (1978) *Mind in society: the development of higher psychological processes*. Cambridge. Harvard University Press
- Wenger, E (2008) *Praksisfællesskaber: læring, mening og identitet*. København. Reitzel.
- Worum, K (2014) Veiledning, kunnskapssyn og danning. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* 98 (1), 26-35.
- Worum, K (2016) Spor av sammenhenger og brudd i kunnskapssyn i veiledning ved lærerutdanningen. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* (2), 103-114

Et forum for praksislærere – en arena for refleksjon og læring?

Masteroppgave: Inger Merethe Hansen

- <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/44954>

Det e' jo vi som e' praksisfeltet! - Praksisforum som arena for å styrke praksislærerens rolle som lærerutdannere.

Masteroppgave: Gjertrud Kalseth

- <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/48792>

UiT / NORGES ARKTISKE
UNIVERSITET

ProTed

Senter for fremragende
lærerutdanning

